TOPLUM DEĞİŞİRKEN ÖĞRETMEN

Öğretmenlik Statüsünün Sosyolojik Dönüşümü

Yazar
Dr. İlhan KARAHAN
Sivas Meb Akademi

© Copyright 2026

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Yayınevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-625-362-291-6

Kitap Adı
Toplum Değişirken Öğretmen Öğretmenlik Statüsünün Sosyolojik Dönüşümü

Yazar
İlhan KARAHAN
ORCID iD: 0000-0003-0565-089X

Yayın Koordinatörü
Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No
47518

Baskı ve Cilt
Vadi Matbaacılık

Bisac Code
SOC026000

DOI
10.37609/akya.4403

Kütüphane Kimlik Kartı
Karahan, İlhan.
Toplum Değişirken Öğretmen Öğretmenlik Statüsünün Sosyolojik Dönüşümü / İlhan Karahan.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.
171 s. : şekil, tablo, grafik. ; 135x210 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253622916

GENEL DAĞITIM
Akademisyen YAYINEVİ A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Bu çalışmayı, oğullarım Civan Mert ve Miran Deniz'e
ithaf ediyorum…

ÖNSÖZ

Öğretmenlik, yalnızca bilgi ve beceri aktaran bir meslek değil; toplumun kültürel birikiminin, değerlerinin ve ortak yaşam anlayışının yeni kuşaklara aktarılmasında önemli bir toplumsal işlev üstlenen bir meslektir. Bu nedenle öğretmenlik mesleğinde meydana gelen değişimler, yalnızca eğitim alanındaki düzenlemelerle açıklanamaz. Öğretmenin toplumdaki konumu, içinde bulunduğu ekonomik, siyasal ve kültürel yapıların dönüşümüyle birlikte şekillenmektedir.

Bu kitap, uzun yıllara dayanan öğretmenlik ve yöneticilik deneyiminin, sahada edinilen gözlemlerin ve sosyoloji alanındaki akademik birikimin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Farklı eğitim ortamlarında öğretmenlerin çalışma koşullarına, mesleki beklentilerine ve toplumla kurdukları ilişkiye tanıklık etmek, zaman içerisinde öğretmenlik mesleğinin geçirdiği dönüşüm üzerine daha kapsamlı düşünme ihtiyacını doğurmuştur.

Özellikle 1980 sonrasında güç kazanan neoliberal politikalar, yalnızca ekonomik alanı değil, çalışma yaşamını ve kamu hizmetlerinin örgütlenme biçimlerini de önemli ölçüde dönüştürmüştür. Eğitim de bu dönüşümden bağımsız kalmamıştır. Performans, verimlilik, rekabet, ölçülebilirlik, standartlaştırma ve hesap verebilirlik gibi kavramların eğitim politikalarında giderek daha fazla önem kazanması, öğretmen emeğinin niteliğini ve mesleğin toplumsal anlamını da etkilemiştir.

Neoliberal yaklaşımın eğitim alanındaki etkisi, öğretmenin yalnızca sınıf içerisindeki rolünü değil, mesleki özerkliğini, çalışma koşullarını, istihdam biçimlerini ve toplumsal statüsünü de yeniden şekillendiren bir süreç olarak ele alınmalıdır. Öğretmenin pedagojik bilgi ve deneyimine dayalı karar alanının daralması, performans ve sınav sonuçlarının

mesleki başarının temel göstergeleri hâline gelmesi, farklı istihdam ve kariyer statülerinin ortaya çıkması ve öğretmen emeğinin giderek ölçülebilir çıktılar üzerinden değerlendirilmesi, bu dönüşümün farklı görünümlerini oluşturmaktadır.

Bu süreçte eğitim, yalnızca kamusal bir hak ve toplumsal bir sorumluluk alanı olmaktan çıkarak giderek daha fazla verimlilik, performans ve insan sermayesi ekseninde ele alınabilmektedir. Bunun öğretmenlik mesleği açısından önemli bir sonucu bulunmaktadır: Öğretmen, toplumsal ve kültürel dönüşümün taşıyıcısı olan bir kamusal aktörden, belirli standartlar doğrultusunda ölçülebilir eğitim çıktıları üretmesi beklenen bir profesyonele doğru yeniden tanımlanabilmektedir. Bu değişim, öğretmenin mesleki kimliği ve toplumsal itibarı açısından üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir dönüşüme işaret etmektedir.

Bu kitabın temel sorusu da tam bu noktada ortaya çıkmaktadır: Toplum değişirken öğretmen neden ve nasıl değişmektedir? Daha geniş bir ifadeyle, öğretmenin değişen toplumsal konumu bize devlet, piyasa, eğitim ve emek ilişkilerindeki dönüşüm hakkında ne söylemektedir?

Çalışmada öğretmenlik mesleğinin dönüşümü; mesleki özerklik, istihdam biçimleri, kariyer yapıları, sınav ve ölçme sistemleri, ekonomik koşullar, mesleğe giriş süreçleri ve toplumsal statü üzerinden ele alınmaktadır. Bu unsurlar, birbirinden bağımsız sorun alanları olarak değil, neoliberal dönüşümün eğitim alanındaki farklı yansımaları olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışma aynı zamanda öğretmenlerin yaşadığı sorunları bireysel yetersizlikler veya kişisel tercihler üzerinden açıklamak yerine, bu sorunları üreten ve şekillendiren yapısal koşullara dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Çünkü öğretmenin ekonomik koşullarındaki değişim, mesleki özerkliğindeki daralma, istihdam biçimlerindeki farklılaşma ve toplumsal itibarındaki dönüşüm, daha geniş toplumsal süreçlerden bağımsız değildir.

Toplum Değişirken Öğretmen, bu nedenle yalnızca öğretmenlik mesleğinin sorunlarını ele alan bir çalışma değildir. Aynı zamanda ne-

oliberal dönüşümün eğitim, emek, kamu hizmeti ve mesleki statü üzerindeki etkilerini öğretmenlik mesleği üzerinden anlamaya yönelik sosyolojik bir okumadır.

Kitabın, öğretmenlik mesleğinin bugününü anlamaya ve geleceğine ilişkin daha kapsamlı sorular sormaya katkı sunması dileğiyle…

Dr. İlhan KARAHAN

KISALTMALAR

AGS : Akademiye Giriş Sınavı

AYT : Alan Yeterlilik Testleri

CİMER : Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi

DYK : Destekleme ve Yetiştirme Kursları

ILO : Uluslararası Çalışma Örgütü

İYEP : İlkokullarda Yetiştirme Programı

KPSS : Kamu Personel Seçme Sınavı

LGS : Liseye Geçiş Sistemi

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

OECD : Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

ÖMK : Öğretmenlik Meslek Kanunu

TKY : Toplam Kalite Yönetimi

TÖS : Türkiye Öğretmenler Sendikası

TUİK : Türkiye İstatistik Kurumu

TYT : Temel Yeterlilik Testleri

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

YDS : Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı

YÖKDİL : Yükseköğretim Kurumları Yabancı Dil Sınavı

İÇİNDEKİLER

Giriş 1

1. BÖLÜM
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....9

1.1.Meslek Nedir? 9
1.1.1 Mesleğin Profesyonelleşmesi 13
1.1.2 Mesleki Etik..... 16
1.1.3 Mesleğin İmajı 19
1.1.4 Öğretmenlik Meslek Statüsü..... 26
1.2.Kuramsal Yaklaşımlar..... 31
1.2.1 İşlevselci Yaklaşım..... 32
1.2.2 Çatışmacı Yaklaşım 34
1.2.3 Etkileşimci Yaklaşım 37
1.2.4 Feminist Yaklaşım 40
1.2.5 Öğretmenlik Mesleğinin Dönüşümünün Kuramsal Değerlendirmesi 42
1.2.6 Neoliberalizm ve Mesleklerin Dönüşümü 46

2. BÖLÜM
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN TARİHSEL DÖNÜŞÜMÜ VE TOPLUMSAL İNŞASI 53

2.1.Dünyada Profesyonel Öğretmenliğin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi 53
2.2.Türkiye'de Öğretmenlik Mesleğinin Tarihsel Gelişimi ve Sosyolojik Dönüşümü..... 62

3. BÖLÜM
ÖĞRETMENLİK MESLEK STATÜSÜNÜN DÖNÜŞÜMÜNÜ BELİRLEYEN TOPLUMSAL DİNAMİKLER.....79

3.1.Öğretmenlik Mesleğinde Özerkliğin Aşınması: Denetim, Standartlaşma ve Müdahale.....79

3.2.Öğretmenlik Meslek Statüsünün Dönüşümünde Farklı İstihdam Biçimlerinin Rolü.....89

3.3.Öğretmenliğin Yoksullaşması: Mesleki Statü ve Toplumsal Saygınlığın Dönüşümü.....105

3.4.Sınav Merkezli Eğitim Sisteminde Öğretmenlik Mesleğinin Dönüşümü.....116

3.5.Öğretmenlik Meslek Statüsünün Dönüşümünde İstihdam Politikaları.....122

3.6.Değişen Toplumsal Koşullar Bağlamında Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı ve Tutumların Dönüşümü.....133

Sonuç 145

Kaynaklar 153

KAYNAKLAR

Adıgüzel Orhan, O., Tanrıverdi, H., & Özkan, S. D. (2011). Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi, 9*, 237–259.

Akalın, Ş. H., Toparlı, R., Gözaydın, N., Zülfikar, H., Argunşah, M., Demir, N., Tezcan, A. B., & Gültekin, B. (Ed.). (2005). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksoy, N. (2011). Türkiye kamu eğitiminde gizli ticarileşme: Kurumsal sosyal sorumluluğun işleyiş biçimleri ve eğitimi ticarileştirme işlevleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 9*(35).

Akyüz, Y. (2003). *Öğretmen yetiştirme ve istihdamı*. Eğitim Sen Yayınları.

Akyüz, Y. (2012). *Türkiye'de öğretmenlerin toplumsal değişmedeki etkileri*. Pegem Akademi.

Amin, S. (2007). *V. Enternasyonal için* (F. Başkaya, Çev.). Maki Basın Yayın.

Apple, M. W. (2004). *Neoliberalizm ve eğitim politikaları üzerine eleştirel yazılar* (F. Gök vd., Çev.). Eğitim Sen Yayınları.

Arı, E. (2015). Öğretmenlerin iş doyumlarının mesleki tükenmişlik üzerine etkisinin yapısal eşitlik modeli ile araştırılması. *Uluslararası Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 8*(39), 549–565.

Aslan, B., & Topçu, İ. (2010). Politik eğitimin ortaya çıkışı ve uygulamaları. *e-International Journal of Educational Research, 1*(2), 17–34.

Atalay, A. Ç. (2013). Mesleklerin ismini değiştirmek imajlarını değiştirmek için yeterli mi? (Sekreterlik mesleği örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Büro Yönetimi Özel Sayısı(1), 223–234.

Atmaca, T. (2020). Öğretmenlerin toplumsal saygınlık ve imajlarına olumsuz etki eden faktörlerin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim, 34*(1), 152–167.

Aydın, İ. (2015). *Eğitim ve öğretimde etik*. Pegem Akademi.

Aydın, İ. (2021). *Öğretmenlik meslek etiği ve etkinlik kitabı* (S. Akbıyık, Ed.). Millî Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.

Aytaç, Ö. (2005). Modern bürokratik kurumlar ve baskı düzenleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15*(1), 249–278.

Bayar, A., & Aytaç Ceyhan, C. (2020). Velilerin öğretmenlere öğretmenlik mesleğini öğretmeye çalışması. *International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 3*(33), 1868–1872.

Baykasoğlu, A., Dereli, T., Sönmez, A. İ., & Yağcı, E. (2004). İmaj yönetimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1*(1), 1–18.

Binbaşıoğlu, C. (1995). *Türkiye'de eğitim bilimler tarihi*. MEB Yayınları.

Buchberger, F., Camos, B. P., Kallos, D., & Stephenson, J. (2000). *Green paper on teacher education in Europe: High quality teacher education for high quality education and training.* [Yayıncı bilgisi verilmemiştir].

Buyruk, H. (2015). *Öğretmen emeğinin dönüşümü*. İletişim Yayınları.

Cantürk, G. (2021). Öğretmenlerin karşılaştıkları ekonomik sorunlar ve maaş artışı talepleriyle ilgili görüşleri: Twitter analizi. *MM-Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 5*(2), 202–223. https://doi.org/10.46762/mamulebd.991380

Cevizci, A. (2012). *Felsefe* (T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No. 2487). Anadolu Üniversitesi.

Cirhinlioğlu, Z. (1996). *Meslekler ve sosyoloji*. Gündoğan Yayınları.

Cuff, E. C., Sharrock, W. W., & Francis, D. W. (2015). *Sosyoloji perspektifleri* (Ü. Tatlıcan, Çev.). Say Yayınları.

Çavdar, T. (1996). *Türkiye'nin demokrasi tarihi*. İmge Yayınları.

Çetin, A., & Ünsal, S. (2019). Merkezi sınavların öğretmenler üzerinde sosyal, psikolojik etkisi ve öğretmenlerin öğretim programı uygulamalarına yansıması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34*(2), 304–323. https://doi.org/10.16986/HUJE.2018040672

Demir, E., & Köse, M. (2016). Öğretmenlerin rol modelliği hakkında öğretmen görüşleri. *Akademik Bakış Dergisi*, (53), 38–57.

Dinçkal, E., & Başar, M. A. (2019). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin maruz kaldıkları veli kaynaklı yıldırma davranışları. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 297–316.

Doğan, S., Demir, S. B., & Turan, N. (2013). Ücretli öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8*(12), 371–390.

Doğan, Ö. (2018). *Öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlik meslek imajı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Eğilmez, M. (2020). *Değişim sürecinde Türkiye: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e sosyo-ekonomik bir değerlendirme*. Remzi Kitabevi.

Erdoğdu, M. Y. (2014). Alo 147 Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) İletişim Merkezine gelen çağrıların analizi ve değerlendirilmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi, 5*(3), 43–55.

Erkoç, N., Öztaban, A., & Ulutaş, M. (2022). Sendikalı olmak ya da olmamak: Bir durum çalışması. *Journal of Qualitative Research in Education*, (34), 183–209.

Ertürk, E. (2018). Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin dönüşümü. İçinde *Türkiye'de eğitimin neoliberal dönüşümü* (A. Demirci, Çev.). Töz Yayınları.

Erzen, Z., & Erçaçan, C. (2018). Öğretmen görüşlerine göre öğretmenlerin toplumdaki saygınlığının incelenmesi. *Journal İksad, 4*(9), 331–345.

Ezer, F. (2020). Menderes dönemi Türkiye'nin eğitim politikaları (1950–1960). *Turkish Studies - Historical Analysis*. https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.40317

Fidan, N., & Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. Alkım Yayınevi.

Gerger, H. (1998). *Türk dış politikasının ekonomi politiği*. Belge Yayınları.

Gülmez, M. (2010). *Öğretmenlerin statüsü tavsiyesi: 1966 ILO/UNESCO ortak belgesi*. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası.

Günhan, K., & Bümen, T. N. (2024). Türkiye'de gölge eğitim üzerine bir meta sentez çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (62), 179–214.

Gutek, G. L. (2001). *Eğitime ideolojik ve felsefi yaklaşımlar* (N. Kale, Çev.). Ütopya Yayınları.

İlhan, S. (2008). Yeni kapitalizm ve meslek olgusunun değişen anlamları üzerine. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 313–328.

İnce, A. (2019). *Eğitim sosyolojisi*. Bir Yayıncılık.

İş, E., & Atış, M. (2024). Öğretmenlerin karşılaştığı güncel sorunlar ve bu sorunların mesleki performansları üzerindeki etkileri: Bir nitel araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (72), 489–522.

İşgüden, B., & Çabuk, A. (2006). Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerindeki etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9*(16), 59–86.

Kaçmazoğlu, H. B. (2001). *Türk sosyoloji tarihine giriş: Ön koşullar*. Birey Yayınları.

Kaçmazoğlu, H. B. (2003). *Türk sosyoloji tarihi II: Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e*. Anı Yayıncılık.

Karakaş, M. (2003). *Meslekler sosyolojisi açısından Türk polisinin mesleki profili* (Yayın No. 55). Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Karaman, N. (2008). *Öğretmenlerin mesleklerini algılama biçimleri ve gelecekten beklentileri nelerdir?* [Yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kemerlioğlu, E., Kızılçelik, S., & Gündüz, M. (1996). *Eğitim sosyolojisi*. Saray Kitabevi.

Kesken, J., & Karadeniz, E. A. (2011). Akılcılığın akıldışılığı: McDonaldlaştırma bağlamında modern örgütleri anlamak. *Journal of Yaşar University, 6*(23), 3769–3781.

Keskin, D. (2012). *Bitmeyen sınavlar, yaşanmayan hayatlar: Eğitimde paradigma değişimi*. Dipnot Yayınları.

Keskin, Ü. (2022). Öğretmenlik mesleğinin feminizasyonunun sosyal adalet liderliği ve olgunluk kuramı bağlamında incelenmesi üzerine bir araştırma. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi, 5*(1), 25–39.

Kınal, A. (2022). İlkokul öğretmenlerinin okul iklimi algısının meslektaş dayanışması ve öğretmenlikten haz alma açısından incelenmesi: Şahinbey örneği. *Yedi Aralık Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1*(2), 60–75.

Kızılçelik, S. (1994). *Sosyoloji teorileri 1*. Emre Yayınevi.

Kızılçelik, S. (1996). *Sosyoloji teorileri 3*. Saray Kitabevi.

Kızılçelik, S., & Erjem, Y. (1996). *Açıklamalı sosyoloji sözlüğü*. Saray Kitabevi.

Kızıldaş, U. (2018). *Eğitimde iktisadi rasyonalite: Yükseköğretime geçiş sınavları üzerine bir çözümleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara

Üniversitesi. https://dspace.ankara.edu.tr/

Koç, H. M. (2020). Zor velilerle baş etme stratejilerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi, 10*(2), 394–411.

Koşar, D., Er, E., Koşar, S., & Kılınç, A. Ç. (2018). Öğretmen atamalarında sözlü sınav uygulamasının değerlendirilmesi: Atanan ve atanmayan öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı nitel bir analiz. *Millî Eğitim Dergisi, 47*(218), 135–162.

Köksalan, B., & Celkan, Y. H. (2018). Mesleklerin tanımlanması ve sınıflandırılması üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies: Educational Sciences, 13*(19), 1219–1233.

Köse, S. (2000). *24 Ocak 1980 ve 5 Nisan 1994 istikrar programları çerçevesinde yapılan hukuki ve kurumsal düzenlemelerin mukayeseli analizi* (Yayın No. DPT: 2508). T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.

Maguire, M. (2002). Globalisation, education policy and the teacher. *International Studies in Sociology of Education, 12*(3), 261–276. https://doi.org/10.1080/09620210200200093

Marx, K., & Engels, F. (1955). *The Communist Manifesto* (S. H. Beer, Ed.). New York.

Mies, M. (2012). *Ataerki ve birikim: Uluslararası işbölümünde kadınlar* (Y. Temurtürkan, Çev.). Dipnot Yayınları.

Morris, A. (2011). *Student standardized testing: Current practices in OECD countries and a literature review*. OECD.

Novoa, A. (2000). The teaching profession in Europe: Historical and sociological analysis. In E. S. Swing, J. Schriewer, & F. Orivel (Eds.), *Problems and prospects in European education* (pp. 45–71). Praeger.

OECD. (2025). *Education at a glance 2025: OECD indicators*. OECD Publishing.

Okay, A. (2000). *Kurum kimliği*. MediaCat Yayınları.

Öztürk, K. (2022). *Modern bireyi eğitmek: II. Meşrutiyet Dönemi'nde tedrisat, terbiye ve eğitim*. Nokta Kitap.

Pıçak, M., & Kadah, H. (2017). Türkiye'de sendikalaşmanın tarihi. İçinde *Dünden bugüne ekonomi yazıları* (2. bs., ss. 207–248).

Polat, M. (2022). Öğretmen yetiştiren kurumların mevcut durumu, yapısı ve sorun alanları. İçinde *Eğitim izleme raporu 2022: Öğretmenliğin dönüşümü* (İlke Yayınları No. 166; Alan İzleme Raporları No. 12).

Ritzer, G., & Stepnisky, J. (2014). *Sosyoloji kuramları* (H. Hülür, Çev.). De Ki Yayınları.

Saban, M., & Atalay, B. (2005). Yönetim muhasebecileri açısından etik ve etik davranışın önemi. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (16), 49–62.

Sağlam, M., & Sağlam, A. Ç. (2005). Öğretmenlik mesleğinin maddi yönüne ilişkin genel bir değerlendirme. *DergiPark, 3*(3), 317–328.

Sahlberg, P. (2018). *Eğitimde Finlandiya modeli* (C. Mavituna, Çev.). Metropolis Yayıncılık.

Sayılan, F., & Yıldız, A. (2009). The historical and political context of adult

literacy in Turkey. *International Journal of Lifelong Education, 28*(6), 735–749. https://doi.org/10.1080/02601370903293203

Standing, G. (2020). *Prekarya: Yeni tehlikeli sınıf* (E. Bulut, Çev.). İletişim Yayınları.

Stevenson, H. (2007). Restructuring teachers' work and trade union responses in England: Bargaining for change? *American Educational Research Journal, 44*(2), 224–251.

Suğur, S. (Ed.). (2015). *Sosyolojiye giriş* (T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No. 2551). Anadolu Üniversitesi.

Sunar, L. (2020a). *Türkiye'de çalışma hayatı ve meslekler*. Toplumsal Yapı Araştırmalar Programı.

Sunar, L. (2020b). Türkiye'de mesleki itibar: Dönüşen çalışma hayatı ve mesleklerin sosyal konumu. *Journal of Economy Culture and Society*, Ek Sayı(1), 29–59.

Swartz, D. (2018). *Kültür ve iktidar: Pierre Bourdieu'nün sosyolojisi* (E. Gen, Çev.). İletişim Yayınları.

Şanal, M. (2020). Türkiye'de öğretmen yetiştirme sorununa tarihsel ve eleştirel bakış. *Eğitim Bakış: Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, (48), 1–11.

Şanal, M., & Alaca, E. (2020). Tanzimat'tan günümüze öğretmen yetiştirme. İçinde M. Gündüz (Ed.), *Kronolojik ve tematik Türk eğitim tarihi*. İdeal Kültür Yayıncılık.

TEDMEM. (2014). *Öğretmen gözüyle öğretmenlik mesleği* (Rapor Dizisi 3). Türk Eğitim Derneği.

TEDMEM. (2020). *Uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi ve öğretmenlik mesleğinin geleceği* (Değerlendirme Raporu Dizisi). Türk Eğitim Derneği. TEDMEM Resmi Web Sitesi.

TEDMEM. (2025). *2024 eğitim değerlendirme raporu* (TEDMEM Değerlendirme Dizisi 10). Türk Eğitim Derneği.

Tonguç, İ. H. (1998). *Eğitim yoluyla canlandırılacak köy*. Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı.

Tonguç, İ. H. (2000). Gelenekçi okulun yöntemlerini izleyenler, köye gerekli insan tipini yaratamazlar. İçinde T. Apaydın vd. (Haz.), *Dünyaya örnek bir eğitim uygulaması*. Tüses Yayınları.

Tunç, B., & Gülseven Taner, S. (2020). Kamusal eğitim ve eğitim hakkı bağlamında ücretli öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesi. *Journal of Advanced Education Studies (İleri Eğitim Çalışmaları Dergisi), 2*(1), 22–44.

Turan, İ. (2017). Tarihsel süreçte öğretmenlerin toplumsal statüsündeki değişim. İçinde A. Şimşek vd. (Ed.), *Uluslararası Öğretmen Eğitimi ve Akreditasyon Kongresi*.

Turner, B. S. (2000). *Statü* (K. İnal, Çev.). Doruk Yayıncılık.

Ünal, L. I. (2005). İktisat ideolojisinin yeniden üretim süreci olarak eğitim. *Ekonomik Yaklaşım, 16*(57), 35–55.

Ünal, L. I. (2011). Öğretmenliğe ve öğretmen yetiştirmeye ilişkin ekonomi politik bir çözümleme. İçinde S. A. Kilimci (Ed.), *Türkiye'de öğretmen yetiştirme*. Pegem Akademi.

Ünal, L. I. (2013). Küresel kapitalizmin kıskacında eğitim: Anlama ve mücadelenin neresindeyiz? *Praksis Sosyal Bilimler Dergisi*, (33), 9–27.

Ünsal, S. (2018). Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin statüsüne ilişkin bir Pareto analizi. *Sakarya University Journal of Education, 8*(2), 111–130.

Wesselingh, A. A. (2021). Emile Durkheim, yurttaşlık ve modern eğitim. İçinde G. Walford vd. (Ed.), *[Eser başlığı doğrulanmalıdır]* (B. Aydın, Çev.). Dergâh Yayınları.

Yazıcı, İ. (1997). *Kitle iletişiminde imaj: Kuramsal bir yaklaşım*. Bilim Yayınları.

Yeşil, H. (2018). *Türkiye'de Köy Enstitülerinin kapatılma süreci ve Demokrat Parti'nin eğitim anlayışı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

Yıldız, A. (2013). Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin dönüşümü: İdealist öğretmenden sınava hazırlayıcı teknisyen öğretmene. *Eleştirel Pedagoji Dergisi*, (27), 44–50.

Yurdakul, S., Gür, S. B., Çelik, Z., & Kurt, T. (2016). *Öğretmenlik mesleği ve mesleğin statüsü* (A. Olçum, Araş. Koor.). Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Yücel, C. (2008). *Demokrat Parti'nin eğitim politikası ve Cumhuriyet Halk Partisi'ne muhalefeti* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. https://acikerisim.aku.edu.tr/

İnternet Kaynakları

https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18812&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5/ (E.T.21/09/2026).

https://tedmem.org/soylesi/prof-dr-michael-w-apple-ile-elestirel-egitim-uzerine/(E.T.21/09/2026).

https://bianet.org/yazi/ozel-okullarda-velilerin-yuksek-not-baskisi-kime-zarar-veriyor-306250/23/09/2026).

https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=233&MevzuatTur=4&MevzuatTertip=5/ (23/09/2026).

https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=41250&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5/ (23/09/2026).

https://www.turkegitimsen.org.tr/haberler?kategori=arastirma/(24/09/2026).

https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7528&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5/ (25/09/2026).

https://www.ekonomim.com/ekonomi/ogretmen-maaslari-geride-kaldi-alim-

gucu-22-yilda-eridi-haberi-857143/(25/09/2026).
https://www.turkis.org.tr/turk-is-agustos-2026-aclik-ve-yoksulluk-siniri/ (25/09/2026).
https://www.kamudanhaber.net/ogretmenlerin-zamli-temmuz-maaslari-belli-oldu(26/09/2026).
https://www.egitimis.org.tr/raporlar/ogretmenlerin-tukenen-alim-gucu-buyuyen-gecim-sikintisi-23-11-2025/(27/09/2026).
https://www.turkegitimsen.org.tr/haberler/24-kasimda-ogretmenlerimizin-hal-i-pur-meali/(27/09/2026).
https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7528&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5/ (27/09/2026).
https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=41250&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5/ (27/09/2026).
https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_12/23100922_9_cizelgeveesaslar.pdf/(29/09/2026)
https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_10/03181853_PEDAGOJIYK_FORMASYON_CYERCYEVE_USUL_VE_ESASLAR.pdf/(29/09/2026).
https://www.trthaber.com/haber/egitim/meb-akademi-giris-sinavi-tamamlandi-952220.html/(29/09/2026).